

**INDUSTRIRÅDETS FÖRSLAG
FÖR EN STÄRKT KOMPETENS-
FÖRSÖRJNING**

Om Industrirådet

Industrirådet samlar företrädare för företag och anställda i den svenska industrin. Medlemmar är ett 20-tal arbetstagar- och bransch och arbetsgivarorganisationer. Industrin i Sverige sysselsätter direkt och indirekt knappt en miljon personer vilket utgör 20 procent av sysselsättningen. Industrin står för ca 20 procent av BNP och 77 procent av exporten. I syfte att stärka svensk industri samverkar parterna kring utbildning och kompetensförsörjningsfrågor.

Industrirådets förslag för en stärkt kompetensförsörjning

Den svenska industrin leder idag utvecklingen inom många av de områden som kan leverera hållbara lösningar. Sveriges framtid är därför nära sammankopplad med industriföretagens framtid. Sveriges arbetsmarknad och välbefinnande är beroende av dessa företags framgång och industrin kommer att leverera lösningar på många av de aktuella samhällsutmaningarna.

Större teknikskiften i kombination med den brist på kompetens som funnits under en längre tid har gjort läget för industrins kompetensförsörjning akut. Kompetensbristen går ut över företagens förmåga att konkurrera. Tre av fyra företag uppger att verksamheten har påverkats pga. brist på kompetens. För en tredjedel av företagen har svårigheten att rekrytera resulterat i att man gått miste och potentiella affärer eller inte kunnat leverera enligt kundens behov.

Den snabba teknikutvecklingen ställer ökade krav på att medarbetarna har rätt kompetens - både för sitt nuvarande jobb eller för att kunna ta de nya som växer fram inom branschen eller i andra branscher. När det nya omställningsstödet blir verklighet finns förutsättningar att stärka individens möjligheter till livslångt lärande och därmed industrins kompetensförsörjning. För att reformen ska få de effekter som avses krävs dock anpassningar i utbildningssystemet.

Industrin är beroende av det offentliga utbildningssystemet för sin kompetensförsörjning. Industrirådet vill därför se ett utbildningssystem som genomsyras av hög kvalitet och relevans. Arbetsmarknaden behöver få ett större inflytande över utbildningsutbudet än i dag och det krävs en ökad regional samverkan mellan huvudmän och näringslivet i de frågor som rör utbildningarnas utformning, dimensionering och genomförande.

Högskole- och civilingenjörsutbildningarna bör vara tydligt kopplade till arbetsmarknaden samt ha kontakt med näringslivet under hela utbildningstiden. Högskola, yrkeshögskola, yrkesvux och gymnasieutbildning kan med bättre samarbete stärka industriföretagens fortlevnad över hela landet. Vägen till ett arbete kan se ut på olika sätt, därför behöver utbildningssystemet vara flexibelt och utan återvändsgränder.

Industrirådet efterfrågar:

Ökad regional samverkan

För att säkerställa och öka utbildningarnas kvalitet samt matchningen av utbildningarna mot näringslivets behov behövs en ökad samordning mellan regioner, huvudmän och olika externa aktörer, exempelvis Arbetsförmedlingen, Yrkeshögskolan samt Tillväxtverket. Samordning bör ske utifrån respektive branschs förutsättningar med hänsyn till regionens kompetensbehov och med stöd av de regionalt utvecklingsansvariga. Regionala stödstrukturer ska bygga på, och utvecklas från, eventuella nuvarande branschsystem som exempelvis collegekoncepten.

Våra erfarenheter från arbetet med Teknikcollege visar att det behövs en regionalt anställd resurs som håller samman utvecklingsarbete med industrins kompetensförsörjning och samordnar den input som behövs för att jobba med kvalitetshöjande insatser. Kommuner och/eller regionförbund eller motsvarande bör bekosta en sådan resurs. En regelbunden analys bör göras av regionens kompetensbehov och utbildningssystemets "impact". Utbildningsutbudet ska därefter planeras mot bakgrund av det behov som framkommit i analysen.

- Regelbundna analyser av näringslivets behov ska tas fram så att det finns bättre förutsättningar att dimensionera utbildningsplatser för att motsvara arbetsmarknadens behov.
- Inför regionala branschråd kopplade till de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna (RUA).
- För en bättre samordning av utbildningsutbudet öka samordningen mellan utbildningsnivåer och aktörer inom gymnasieskolan, yrkeshögskolan och Arbetsförmedlingen. Inom industrin är Teknikcollege en självklar aktör.

En grundskola där alla klarar kraven

Industrirådet anser att alla elever måste ges förutsättningar att klara gymnasieskolan. Alla elever behövs i en framtida arbetsmarknad och alla elever måste ges bästa möjliga förutsättningar. Dessa förutsättningar ges genom en likvärdig grundskola med kvalitet, oavsett skolornas driftsform. Ungas intresse för matematik, naturvetenskap och teknik är avgörande för att industrin ska kunna attrahera kompetenta medarbetare. Elever i grundskolan behöver bättre kunskap, än idag, inför sina studieval om vilka utbildningar som leder till jobb och vilka som inte gör det.

- Ge alla elever den tid och resurser som krävs för att klara grundskolan, och säkerställ att eleven får tillräckliga kunskaper för att klara gymnasieskolan. Elever ska inte lämna grundskolan med ofullständiga kunskaper.
- Öka elevens möjlighet att få en kvalificerad studie- och yrkesvägledning med ökad rådgivning om yrken och studier inom naturvetenskap och teknik.
- Gör en nationell satsning på matematikkunskaperna i grundskolan där målet är att alla ska klara att läsa vidare på gymnasiet.

En gymnasieskola som matchar behoven på arbetsmarknaden

Gymnasieskolan utgör en viktig bas för såväl arbete som vidare studier. Den är en självklar del i övergången till vuxen världen. Inom den moderna industrin finns få arbetstillfällen som inte kräver minst gymnasieutbildning.

Industrirådet anser att utbildningssystemet i högre grad än idag måste balanseras och dimensioneras för att möta näringslivets och industrins behov. Ett, för industrin, fungerande utbildningssystem måste ta hänsyn till ungdomarnas efterfrågan och behov men också arbetsmarknadens behov. Vilket ställer stora krav på att tekniskt och industriellt inriktade utbildningar är attraktiva och håller hög kvalitet.

- De tekniskt och industriirelevanta gymnasieprogrammets kvalitet bör höjas och få en starkare koppling till arbetsmarknaden samt kopplas till branschens kvalifikationskrav.

- Grundläggande högskolebehörighet ska ingå i alla program. Gymnasieeleverna bör erbjudas att läsa minst 2800 poäng.
- Möjlighet att läsa en yrkesutgång från de högskoleförberedande programmen.
- Öka möjligheten att skapa kombinationsutbildningar.
- Heltidsstudier ska vara heltid. Öka undervisningstiden till minst 30 timmar i veckan och garantera alla elever rätt till den garanterade undervisningstiden.

Yrkesvux ska bidra till industrins kompetensförsörjning

Yrkesvux måste möjliggöra yrkesväxling oavsett utbildningsbakgrund. För att möta industriföretagens behov av personer med gymnasial yrkesutbildning måste det även finnas reella möjligheter att yrkesutbilda sig i vuxen ålder även för de med gymnasieexamen. Det måste finnas möjlighet att välja om yrkesbana och få en andra chans, framförallt om utbudet av gymnasieutbildningar i ökad utsträckning dimensioneras efter arbetsmarknadens behov.

Ett bredare utbildningsutbud inom yrkesvux gör det möjligt för kommuner att behålla yrkesutbildningar som är strategiskt viktiga för regionens arbetsmarknad under perioder med få gymnasieelever. Därför behövs en stabil och långsiktig finansiering som gör det lönsamt att anordna dyra yrkesvuxutbildningar.

- Ändra urvalsreglerna för att öka möjligheten för yrkesväxlare att läsa en yrkesvuxutbildning.
- Arbetsmarknadens behov ska styra utbudet.
- Skapa en stabil och långsiktig finansiering av yrkesvux.
- Ställ krav på samverkan mellan Arbetsförmedlingen och gymnasial utbildning.
- Öka användandet av validering och anpassa utbildningarna efter branschvalideringsmodellerna.

Fortsatt utveckling av yrkeshögskolan

Efterfrågan på personer med en examen ifrån yrkeshögskolan är inom industrin stor. Tyvärr är utbildningarna, examina och utbildningsformen relativt okänd varför fortsatt marknadsföring behövs prioriteras. Behåll YH-utbildningarnas särart och fortsatt säkerställa god samverkan med näringslivet.

Industrirådet anser att yrkeshögskolan har en stor roll i det så kallade livslånga lärandet, och att behovet av sådana utbildningar kommer att fortsätta öka. Att yrkeshögskolan har fått utökade möjligheter för att leverera flexibla utbildningar och kortare kurser är bra och något vi vill se fortsätta utvecklas.

- Fortsätt utveckla kursverksamheten och YH-flex för att möjliggöra för yrkesverksamma att läsa yrkeshögskoleutbildningar.
- Utöka möjligheten för yrkeshögskoleutbildningar att ge förberedande och behörighetsgivande kurser och på gymnasial nivå.

Högre utbildning som utvecklas tillsammans med industrin

Olika delar av industrin har behov av kompetens med olika utbildningsbakgrund; från kvalificerade yrkesarbetare till akademiskt utbildade och disputerade. Det är väsentligt att utbildning främjas som svarar mot industrins och samhällets långsiktiga behov och därför måste samverkan mellan akademin och näringslivet kraftigt öka.

- Säkerställ långsiktig samverkan mellan akademi och industri genom att koppla ekonomiska incitament till hur väl samverkan fungerar.
- Öka kraven för ingenjörsutbildningarna att samverka med industrin.
- Skapa ekonomiska möjligheter för universitet och högskolor att jobba med vidareutbildning och omställning samt öka tillgängligheten för yrkesverksamma.
- Införandet av omställningsstudiestödet kan förväntas öka behoven av validering. Valideringsdelegationens förslag i betänkandet om högskolan bör därför skyndsamt genomföras. Universitet och högskolor behöver ges ersättning för tillgodoräkningen baserade på reell kompetens.

Arbetsmarknadsutbildningar - en del av industrins kompetensförsörjning

För många företag är utbildade inom Arbetsförmedlingen en källa för kompetens. Goda exempel finns men allt för ofta möts företagen av ett system som varken är lättöverskådligt eller öppet för initiativ. Öka samverkan med yrkesvux och gymnasieskolan för att samordna utbildningarna och företagskontakterna.

- Öka användningen av validering, dels för att synliggöra de arbetssökandes kompetenser, dels för att effektivisera arbetsmarknadsutbildningarna.
- Öka Arbetsförmedlingens fokus på att vara en del av näringslivets kompetensförsörjning.

Tillgängliggör det offentliga utbildningssystemet för yrkesverksamma

Den pågående strukturomvandlingen inom industrin till följd av digitalisering och klimatomställningen är snabb och genomgripande. Medarbetarnas kompetenser kommer löpande att behöva utvecklas för att hålla jämna steg med utvecklingen på arbetsplatsen så att företaget kan behålla sin konkurrenskraft.

Medarbetarna behöver även kompetensutveckling för att själva vid behov kunna ställa om till arbeten hos nya arbetsgivare och inom nya yrkesområden. Idag saknas ofta tillgängliga och flexibla utbildningar för anställda. Det offentliga utbildningssystemet behöver anpassas till yrkesverksammas villkor. Nya målgrupper till följd av omställningsstudiestödet kommer att kräva ett anpassat och förändrat utbud av utbildning för vuxna.

- Tillgängliggör yrkesvux, yrkeshögskolan och universitet/högskolor för yrkesverksamma.
- Öka antalet flexibla utbildningar och kurser, både på gymnasial- och eftergymnasial nivå.

Stimulera kompetensutveckling på arbetsplatserna

Det offentliga utbildningssystemet har stor betydelse för den svenska industrins konkurrenskraft, men det offentliga varken kan eller ska lösa allt. En stor del av utvecklingen inom olika yrken måste ske på arbetsplatsen på ett strukturerat sätt. Genom att utgå från industrins branschvalideringar kan kompetensförsörjningsarbetet underlättas. För att skapa förutsättningar till kompetensutveckling behöver arbetet planeras på ett strategiskt sätt. Kurser uppdelade i korta flexibla moduler möjliggör flexibilitet för företag och individ.

- Stimulera användandet av branschvalidering.
- Fortsätt stödja en utvecklad infrastruktur för branschvalidering.
- Ge Tillväxtverket i uppdrag att ge stöd till företag i att komma igång och bedriva strategiskt kompetensförsörjningsarbete, för både yrkesarbetare och tjänstemän. Exempelvis via produktionslyftet och coachinginsatser till företag.
- Stimulera utvecklingen av lämplig metodik för lärande hos produktionspersonal.
- Verka för ett ökat utbildningsutbud för arbetsplatslärande hos produktionspersonal.

Mer information

Läs mer på www.industriradet.se.

